

Wyrok z dnia 4 czerwca 2008 r.

II UK 305/07

Przepis art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 9, poz. 87 ze zm.) dotyczy działań wojennych lub działań mających taki charakter w czasie pełnienia przez żołnierza służby wojskowej w okresie wojny 1939-1945, we wszystkich formacjach i organizacjach wojskowych wymienionych w tym przepisie.

Przewodniczący SSN Herbert Szurgacz, Sędziowie SN: Zbigniew Myszka, Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 4 czerwca 2008 r. sprawy z wniosku Jana W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w B. o rentę inwalidy wojennego, na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 22 lutego 2007 r. [...]

o d d a l i ł skargę kasacyjną.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 25 sierpnia 2005 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bydgoszczy oddalił odwołanie Jana W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w B. z dnia 20 kwietnia 2005 r., którym odmówiono wnioskodawcy prawa do renty inwalidy wojennego. Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia. Wnioskodawca (urodzony 24 sierpnia 1919 r.), w okresie od października 1944 r. do 15 marca 1946 r. pełnił służbę w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie, walcząc na Morzu Północnym i pełniąc funkcję nawigatora. W okresie tym przeszedł stan zapalny zęba, przebywając z tego powodu w szpitalu. Celem stwierdzenia, czy warunki i właściwości służby pełnionej przez wnioskodawcę we wskazanym wyżej okresie wpłynęły na jego stan zdrowia w takim stopniu, że spowodowały powstanie całkowitej niezdolności do pracy w związku z działaniami

wojennymi i czy w okresie od daty poprzedniego badania przeprowadzonego przez biegłych sądowych (6 grudnia 2001 r.) stan zdrowia wnioskodawcy uległ zmianie, Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłych z zakresu neurologii, okulistyki, psychiatrii, urologii i kardiologii. Biegli, po przeprowadzeniu badań własnych i zapoznaniu się z dokumentacją z leczenia wnioskodawcy rozpoznali u niego miażdżycę uogólnioną naczyń mózgu, serca oraz tętnic kończyn dolnych, miażdżycopochodne zwyrodnienie mięśnia sercowego z zaburzeniami rytmu serca w okresie niewydolności krążenia II° NYHA, chorobę zwyrodnieniową kręgosłupa, przewlekły zespół bólowy szyjny i lędźwiowo-krzyżowy objawowy, nadciśnienie tętnicze I/II°, przerost gruczołu krokowego II°, zespół psychoorganiczny otępienny miernie nasilony oraz po-urazowy brak paliczka dalszego prawego wskaziciela i uznali, że stan zdrowia czyni wnioskodawcę trwale całkowicie niezdolnym do pracy i do samodzielnej egzystencji, jednakże nie pozostaje w związku z pełnieniem służby w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie, a spowodowany jest naturalnym starzeniem się organizmu.

Opierając się na powyższych ustaleniach Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 1 i 2 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, renta inwalidzka przysługuje inwalidom wojennym. Inwalidą wojennym jest żołnierz, który został uznany za osobę niezdolną do pracy, co najmniej częściowo, w związku z działaniami wojennymi lub mającymi charakter wojennych w czasie pełnienia w okresie wojny 1939-1945 służby w polskich formacjach wojskowych przy armiach sojuszniczych. Jednakże ani udział w tych walkach, ani doznane cierpienia, kontuzje i urazy same przez się nie mogą być podstawą do przyznania renty. O prawie do tego świadczenia decyduje istnienie związku przyczynowego pomiędzy ówczesnie doznanymi między innymi kontuzjami i przebytymi chorobami a aktualnym stanem zdrowia, przy czym istniejące obecnie schorzenia powinny być na tyle nasilone, aby czyniły ubezpieczonego co najmniej częściowo niezdolnym do pracy. Subiektywne odczucia wnioskodawcy odnośnie do stanu zdrowia w związku z udziałem w walkach zbrojnych na Zachodzie i wynikających z tego konsekwencji zdrowotnych nie znajdują potwierdzenia w badaniach lekarskich, brak jest również jakichkolwiek dokumentów leczenia po zakończeniu działań wojennych, które pozwoliłyby na ustalenie takiego związku. W okresie powojennym wnioskodawca wykonywał prace na budowach w warunkach szczególnych, a jego stan zdrowia uległ pogorszeniu po doznanym w 1973 r. urazie głowy z wgnęciem kości ciemieniowej i wstrząśnieniem mózgu, w wyniku którego przebył trepanację czaszki.

Wyrokiem z dnia 22 lutego 2007 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację wnioskodawcy od powyższego wyroku, wskazując, że niesporne jest w sprawie, iż wnioskodawca pełnił służbę w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie w okresie od 18 października 1944 r. do 6 lutego 1946 r., a do Polski powrócił w dacie 19 marca 1946 r. Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, działając na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach i niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, uznał okres od 18 października 1944 r. do maja 1945 r. za okres działalności kombatanckiej wnioskodawcy jako „pełnienie służby w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie podczas działań wojennych”. W tej sytuacji ocena wpływu działań wojennych na stan zdrowia wnioskodawcy może dotyczyć tylko okresu do maja 1945 r., a okres przypadający już po zakończeniu wojny nie ma znaczenia dla nabycia uprawnień inwalidy wojennego.

Sąd Apelacyjny wskazał, że warunkiem przyznania prawa do renty inwalidy wojennego na podstawie ustawy z 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, jest stwierdzenie inwalidztwa (obecnie niezdolności do pracy przynajmniej częściowej) pozostającego w związku z działaniami wojennymi, a będącego następstwem zranień, kontuzji i innych obrażeń lub chorób doznanych i odniesionych w okolicznościach oraz w czasie, o których mowa w art. 6 i 7 tej ustawy. W ocenie wnioskodawcy, jego obecna całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji jest następstwem służby w marynarce wojennej, w szczególności jej warunków i stresów, którym wnioskodawca był poddany, a także stresów, które przeżywał po powrocie do Polski. Sąd Apelacyjny podkreślił, że warunki służby wojskowej wnioskodawcy były bardzo trudne, a związane z nimi przeżycie traumatyczne, ale nie sposób stanu zaawansowania rozpoznanych schorzeń i ich rodzaju oceniać bez uwzględnienia wieku wnioskodawcy i jego powojennej wieloletniej aktywności zawodowej aż do uzyskania emerytury w 1979 r. W tym czasie wnioskodawca przez wiele lat pracował w warunkach szczególnych przy pracach ciesielskich, montażowych i innych w budownictwie, przy budowie dróg, we własnym gospodarstwie rolnym, a w 1973 r. uległ wypadkowi, w wyniku którego doznał między innymi urazu głowy wymagającego wykonania trepanacji czaszki. Nadto, pomimo traumatycznych przeżyć wojennych, wnioskodawca nigdy nie leczył się psychiatrycznie.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku wnioskodawca zarzucił: 1) naruszenie prawa materialnego, to jest art. 6 i art. 7 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, poprzez: a) przyjęcie błędnej interpretacji okresu działań wojennych jako elementu stanowiącego przesłankę w definicji inwalidy wojennego, co spowodowało znaczne skrócenie okresu oddziaływania negatywnych czynników mających ewidentnie wpływ na stan zdrowia wnioskodawcy, podczas gdy definicja ta winna zgodnie z wykładnią teleologiczną i aksjologiczną ulec zmianie po transformacji ustrojowej roku 1989 i to w taki sposób, by służba w siłach zbrojnych państw sprzymierzonych była zrównana w zakresie uprawnień ze służbą na terenie kraju; b) całkowite pominięcie przy interpretacji art. 7 powołanej ustawy faktu, że wnioskodawca w związku z pełnieniem służby na Zachodzie nie miał możliwości ani powrotu do kraju bezpośrednio po formalnym ustaniu działań wojennych ani ujawniania swojej przeszłości wojskowej (trafił do obozu repatriacyjnego), w tym eksponowania faktu częściowej utraty zdrowia w okolicznościach, gdy służba ta przez władze komunistyczne była negatywnie oceniana i mogła utrudnić znalezienie pracy w sytuacji, gdy powszechnie wiadomą okolicznością jest represjonowanie w okresie powojennym osób, które służyły Polsce pod obcym dowództwem państw ocenianych przez władze PRL jako imperialistyczne; w konsekwencji wnioskodawca nie mógł artykułować bez narażenia się na szykany nieodwracalnych defektów zdrowotnych, jakich nabawił się w czasie służby na Zachodzie; 2) naruszenie przepisów postępowania, poprzez nieuwzględnienie zarzutu apelacyjnego dotyczącego braku inicjatywy dowodowej w zakresie wyjaśnienia rozbieżności co do stanowisk opiniujących w sprawie biegłych oraz lekarzy kierujących na rentę i aktualnie leczących wnioskodawcę, którzy wskazują na związek przyczynowy między obecnym stanem jego zdrowia a doznany w latach 1944-1946 uszczerbkiem na zdrowiu, w szczególności zakażeniem organizmu.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uwzględnienie żądania w zakresie renty inwalidy wojennego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zawiera usprawiedliwionych zarzutów. W pierwszym rzędzie należy zaznaczyć, że stosownie do art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, bio-

rażąc z urzędu pod rozważę jedynie nieważność postępowania. Oznacza to, że Sąd Najwyższy jest związany granicami skargi kasacyjnej wyznaczonymi przez jej podstawy, a w konsekwencji nie może uwzględniać naruszenia innych przepisów niż wskazane przez skarżącego. Sąd Najwyższy nie jest zatem uprawniony do samodzielnego dokonywania konkretyzacji zarzutów, stawiania hipotez odnośnie do tego, jakiego przepisu dotyczy podstawa skargi kasacyjnej bądź zastępowania skarżącego w przytoczeniu przepisów, które mogłyby być naruszone przy wydaniu zaskarżonego orzeczenia. W rezultacie Sąd Najwyższy może skargę kasacyjną rozpoznawać w ramach podstawy, na której ją oparto i z odniesieniem się wyłącznie do tych przepisów, których naruszenie w podstawie tej zarzucono.

Skarga kasacyjna wnioskodawcy została oparta na obu podstawach określonych w art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., jednakże w ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania (pkt 2) nie przytoczono jakiegokolwiek przepisu prawa procesowego, naruszenie którego mogłoby mieć istotny wpływ na wynik sprawy. W tej sytuacji Sąd Najwyższy związany jest z mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c. poczynionym w sprawie i niezakwestionowanym przez skarżącego ustaleniem, że wnioskodawca służył w marynarce wojennej jako żołnierz Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie i brał udział w działaniach wojennych od 18 października 1944 r. do maja 1945 r., a jego niezdolność do pracy nie pozostaje w związku z tymi działaniami.

Powołane w ramach kasacyjnej podstawy naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) zarzuty naruszenia art. 6 i art. 7 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 9, poz. 87 ze zm.) zostały niewłaściwie sformułowane. Przepisy te zawierają po kilka mniejszych jednostek redakcyjnych normujących odmienne sytuacje. Powołanie w całości artykułu ustawy, składającego się z kilku mniejszych jednostek systematycznych normujących odmienne kwestie, nie spełnia zasadniczego wymogu stawianego skardze kasacyjnej, jakim jest przytoczenie podstaw kasacyjnych (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Już tylko ta okoliczność uniemożliwia kasacyjną kontrolę zaskarżonego orzeczenia.

Dla porządku należy wskazać, że przedmiotem rozpoznania w sprawie jest prawo wnioskodawcy do renty inwalidy wojennego. Definicję inwalidy wojennego zawiera art. 6 powołanej wyżej ustawy. W myśl ust. 1 tego artykułu, inwalidą wojennym jest żołnierz, który został zaliczony do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa powstałego w związku z działaniami wojennymi lub mającymi charakter wojennych w

czasie: pełnienia w okresie wojny 1939-1945 służby w Wojsku Polskim, w polskich formacjach wojskowych przy armiach sojusznicznych oraz w oddziałach ruchu podziemnego lub partyzanckiego prowadzących na terenie Państwa Polskiego walkę z hitlerowskim okupantem (pkt 1), uczestniczenia w walkach z oddziałami Ukraińskiej Powstańczej Armii lub grupami Wehrwolfu (pkt 2). Stosownie do ust. 2 art. 6 ustawy za inwalidę wojennego uważa się również żołnierza mającego obywatelstwo polskie, który został zaliczony do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa powstałego w związku z działaniami wojennymi lub mającymi charakter wojennych w czasie pełnienia w okresie wojny 1939-1945 służby w Armii Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich oraz w innych armiach sojusznicznych, a także w oddziałach antyfaszystowskiego ruchu podziemnego lub partyzanckiego działających na obszarze innych państw. Z kolei zgodnie z art. 7 ustawy, za inwalidztwo powstałe w związku z działaniami wojennymi lub mającymi charakter wojennych uważa się inwalidztwo będące następstwem zranień, kontuzji i innych obrażeń lub chorób doznanych: w walce z wrogiem (pkt 1); na froncie lub w związku z pobytem na froncie (pkt 2); wskutek wypadku pozostającego w związku z pełnieniem czynnej służby wojskowej w okresie określonym w art. 6 (pkt 3); w związku z pobytem w niewoli lub w obozie dla internowanych (pkt 4); w związku z udziałem w ruchu podziemnym lub partyzanckim oraz z pobytem w niewoli, w obozach koncentracyjnych lub w więzieniach za udział w tym ruchu (pkt 5).

Z ustaleń faktycznych sprawy wynika, że do skarżącego znajduje zastosowanie art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. Wskazany przepis jednoznacznie odnosi działania wojenne lub działania mające taki charakter do czasu pełnienia przez żołnierza służby wojskowej w okresie wojny 1939-1945, a więc II wojny światowej, przy czym odniesienie to dotyczy służby pełnionej we wszystkich formacjach i organizacjach wojskowych wymienionych w tym przepisie (Wojsku Polskim, polskich formacjach wojskowych przy armiach sojusznicznych, oddziałach ruchu podziemnego lub partyzanckiego prowadzących na obszarze Państwa Polskiego walkę z hitlerowskim okupantem). W świetle tego niebudzącego wątpliwości unormowania brak jest jakichkolwiek przesłanek do uznania za działania wojenne lub działania mające taki charakter okresu służby wojskowej wnioskodawcy po zakończeniu II wojny światowej w maju 1945 r. Takim samym czasokresem działań wojennych lub mających charakter wojennych (okres wojny 1939-1945) posługuje się również art. 6 ust. 2 ustawy. Jedynie dotyczący uczestni-

ków walk z oddziałami UPA oraz grupami Wehrwolfu art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy ze zrozumiałych względów nie zawiera odesłania do okresu wojny. Skoro zatem skarżący nie był żołnierzem, o którym stanowi art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy, przeto bezzasadne jest domaganie się przez niego takiej „interpretacji okresu działań wojennych jako elementu stanowiącego przesłankę definicji inwalidy wojennego”, aby „służba w siłach zbrojnych państw sprzymierzonych była zrównana w zakresie uprawnień ze służbą na terenie kraju”. Natomiast kwestia ewentualnych uprawnień skarżącego do świadczeń przewidzianych w ustawie z dnia 17 stycznia 1991 r. o kombatanach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 42, poz. 371 ze zm.) uchyla się spod rozważań Sądu Najwyższego z uwagi na brak w skardze kasacyjnej stosownych zarzutów.

Zarzut naruszenia art. 7 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin jest niezrozumiały. Przepis ten wymienia należące do sfery faktu, a nie prawa okoliczności, w jakich musi dojść do zranień, kontuzji i innych obrażeń lub chorób, aby możliwe było przyjęcie związku pomiędzy ich skutkami w postaci inwalidztwa (niezdolności do pracy) a działaniami wojennymi lub mającymi charakter wojennych prowadzonymi w czasie określonym w art. 6 tej ustawy. Skoro więc z poczynionych w sprawie ustaleń wynika, że aktualna niezdolność wnioskodawcy do pracy nie pozostaje w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi w czasie pełnienia przez niego służby wojskowej, przeto nieporozumieniem jest powoływanie się przez skarżącego w ramach zarzutu naruszenia przepisu prawa materialnego na fakty związane z występującą w okresie powojennym niemożnością „artykułowania bez narażenia się na szykany” okoliczności związanych z „nabawieniem się w czasie służby na Zachodzie nieodwracalnych defektów zdrowotnych”.

Z tych względów skarga kasacyjna podlega oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

=====